אויף פרעמדע וועגן

א שפּאַנענדער ראָמאַן פון די לייד און שאַמע פון דעם אידישן וואַנדערער

פון דר. ל. ב—ן

(פאָרטזעצונג)

זי האָט ניט געענטפערט. ער האָט זיך אויך פאַרטראַכט, דערמאָנט זיך פּלוצלונג אַן מעקנעק'ן און ער האָ געגומען שטיל און נערוועז פייפן . . .

דער שניי אונטער זייערע פיס האָט געסקריפּעט. די לבנה, א זילבערנע, א רונדע, איז נעשטאַנען אין מיטן הימל און גענאָסן איר מאַטע ליכט אויף דעם ווייסן און בליאַסקענדיקן שניי. אויף די נאַקעטע און טרויעריקע בוימלאַך מיט אייזיקע און בלישטשענדיקע קופּקעלאַך אויף די אויסגעשטאַרצטע און פאַרפראָרענע צווייגן; די עלעקטרישע לאַמפּערנעס האָבן געברענט, און זייער בלוילאַך העלע שיין האָט זיך צעגוסן אַנאַפּ מיט דעם ווייסן און בלויען רויס פון אָרום, וועלכער האָט זיך נעראַכט ווי פאַרגלייווערט.

דאָרט, אונטן, האָט דער "אַיסט ריווער" פאַרגעשטעלט א טעקרוירדיק־שיינעם בילד: ווייס, ווייס אַרום, אין אַלע ריכטונגען, האָבן איבער'ן וואַסער אַרום־געשוואָמען שיפן, ווי גרויסע הייזער, אין זייערע פייערלאַך האָבן אַרומגעטאַנצט, ווי שטערנדלאַך פון פאַרשיידענע פאַרבן און קאַלירן; דאָרט נאַנצע ראַנדן און דאָ איינציקע, דאָרט הויך איבער'ן וואַסער און דאָ נידעריק ווי זיי וואָלטן זיך אין די טונקל בלויע כוואַליעס גע'טובל'ט... אָט שווימען הויך איבער'ן וואַסער איינע איבער די אַנדערע צוויי ראַנדן פייערלאַך, אי רויטינקע, אי בלויאַנקע, אי גרינינ־קע, ווי צוויי פאַרשיידענע קאַלירטע, ברע נענדיקע זיילן; און אָט נעענטער באַוועגט זיך מיט א שווערן סאַפּען א גרויסע שיף און איבער איר, אין דער בלויקייט פון דער נאַכט, שווימט אַרום א בלישטשע־דיקע מנורה אויך מיט פאַרשיידענע פייע־ערלאַך . . .

אָט האָט אין דער שטילער, פראָסטי־קער נאַכט אָפּגעהיקט א ווייטער און שטילער פייפן פון א קליינער שיפל, און באַלד האָבן איר אָפּגעענטפערט פון אַלע זייטן די גרויסע שיפן מיט א רעוועז און א הודזשען . . .

— טראַך — טראַך — טראַך, פּוף — פּוף! — הערט זיך פון ווייטן א שווע־רער סאַפּען, פון שיפן . . .

— זשום — זשווש — זשום — זשום! — רוישט דאָס וואַסער אונטער די רעדער פון די שיפן . . .

און דערווייל איז דאָקטער עפשטיין מיט ליובאַ'ן ארומגעגאַנגען איין מאָל דעם פאַרק, א צווייטן, און א דריטן מאָל . . . ער האָט וידער אָנגעפאַנגען צו ריידן, און דאָן האָט ער פּלוצלונג באַ־מערקט, אַז ליובאַ הערט אים ניט . . .

ער האָט א קוק געטאָן איר אין פּנים, פאַר דער עלעקטרישער איר פון שיין פון לאַמפּטערנעס, האָט ער דערזען, אַז איר פּנים איז זייער בלייך און דערשראָקן.

— וואָס איז עס מיט אייך? — האָט ער געפרעגט מיט אַ שוואַכער קול.

ער האָט איר אָנגענומען פאַר ביידע הענט — זיי זיינען געווען קאַלט, ווי אייז.

— קומט אהיים! — האָט זי שטיל אַרויסגערעדט, קוים אָפּגאַנדיק דעם מאָנד.

— וואָס איז עס מיט אייך? — האָט ער ווידער געפרעגט. פעסט דריקנ־דיק איר די הענט . . .

זי האָט נעגומען פאַרשטיקט כליפּען...

— ליובאַ! . . .

ער האָט איר א צי געטאָן צו זיך.

זי האָט געציטערט און זיינע הענט און, רייסנדיק זיך פון א יום, האָט זי גע־שעפּשעט שטיל, שטיל, ווי א פאַרשטיק־טער קרעכצן:

— לאָזט מיך, לאָזט מיך, לאָזט מיך אהיים! . . .

— איין מינוט, ליובאַ! — האָט ער נעמורמלט אויפגערעגט, "ניט הערנדיק אַליין זיין קול.

— ניין, לאָזט מיך איצט, לאָזט מיך...

— ליובאַ, הערט, הערט! — האָט ער גערעדט מיט א פאַרשטיקטן אָטעם, ניט פילנדיק, ווי־פעסט ער דריקט אירע הענט.

— לאָזט מיך! ! !

און דאָ האָט זי נעגומען וויינען, ווייר־נען און פון אירע אויגן האָבן זיך גע־גאָסן טרערן, ווי דאָס וואַסער פון א לאַנג איינגעהאַלטענעם שטראָם, וועלכער האָט זיך מיט גוואַלד דורכגעבראָכן א גוועג...

— ליובאַ! ליובאַ! — איך וויל. ניט אַז איר זאָלט וויינען . . . גליקלאַך מוזט איר זיין! . . . ליובאַ, דו . . . וועסט זיין גליקלאַך! — האָט ער לייד־נשאַפט־לאַך אויסגעשריען, און א כאַפּ טונדיק איר צו זיך. האָט ער איר געקושט אויפ'ן פּנים, אויף די אויגן און אויף די ליפּן... ריק — ניטאָ אפילו פאַר וועמען דאָס האַרץ אויסצורעדן . . . נו, גוט, גוט, איך וועל שוין שווייגן! . . . . זאָל מען מיך באַליידיקן, זאָל מען מיר אפילו אין פּנים שפּייען, איך וועל שווייגן! . . . שוין גוט, הא? וועסטו שוין זיין צופרי־דען? — האָט ער א געשריי געטאָן מיט גאָל אין קול.

זי האָט ביטער א שמייכל געטאָן.

— געווים וואָלט איך צופרידן געווען, ווען דו וואָלט געשווייגן. משוגענער וואָס דו ביסט, דו גייסט צו דאָקטאַר עפשטיי־נען ווען איך צוגעבן, אפילו אויבנאַן . . . זיצט דאָרט איינער אַן אמת'ער רוסאַק, שיינט צו זיין א מאַן ניט אַבי ווער . . . דערציילט מען מיר, אַז עס איז א רוסי־שער אָפיצער . . . וואונדער איך זיך אפילו: ווי קומט עפּעס אַזא מאַן ביי וואַלדיא'ן אין הויז . . . ערשט נאָכדעם דערזע איך טיקע, אַז עס איז א פּשוט'ער שיכור'ער חוליגאַן! . . וואַלדיא שטעלט מיך פאַר פאַר אים, באַליידיקט יענער מיך, רופט מיך אָן טאָלקוטשקע־הענד־לער . . . . אָבער — האָט ער זיך פּלוצ־לונג א כאַפּ געטאָן מיט התפעלות — איך האָב אויך ניט געשוויגן! . . . . איך האָב יענעם געגעבן, אוי, האָב איך אים געגעבן! . . . . ווער וועט מיר האָבן מאַכן! . . . .

— אָט, זי הויבט שוין אָן! — האָט ער אַרויסגערעדט, און ער האָט גענומען ווידער גיין איבער'ן צימער הין און צוריק. ריק — ניטאָ אפילו פאַר וועמען דאָס האַרץ אויסצורעדן . . . נו, גוט, גוט, איך וועל שוין שווייגן! . . . . זאָל מען מיך באַליידיקן, זאָל מען מיר אפילו אין פּנים שפּייען, איך וועל שווייגן! . . . שוין גוט, הא? וועסטו שוין זיין צופרי־דען? — האָט ער א געשריי געטאָן מיט גאָל אין קול.

זי האָט ביטער א שמייכל געטאָן.

— געווים וואָלט איך צופרידן געווען, ווען דו וואָלט געשווייגן. משוגענער וואָס דו ביסט, דו גייסט צו דאָקטאָר עפשטיי־נען ווען איך צוגעבן אַ מיליאָן חסד, האָסטו זיך דאָך געדאַרפט האַלטן מיט אים פריינט־לאַך, היינט נאָך וואָס זיך קריגן?

— ווער האָט זיך מיט אים געקריגט, וואָס טשעפּעסט זיך צו מיר? — האָט ער א געשריי געטאָן.

— דו זאָגסט דאָך עפּעס . . . . דו ביסט דאָך עפּעס אין כעס . . . מען האָט דיך דאָרט גערופן, זאָגסטו, טאָלקוטשקע־הענדלער? . . . .

— ניט וואַלדיא! — האָט ער זיך א כאַפּ געטאָן — דו דאַרפסט אַליין פאַרשטיין, אַז ער וועט מיר אַזוי ניט רופן, ער ווייסט, ווער אַן. וואָס באַרים גען.

— באַרים! — האָט אויטאָ אים גע־רופן.

ער האָט זיך ניט א קער געטאָן צו איר, און ער האָט נאָר א מאַך געטאָן מיט א האַנט, אַזוי ווי ער וואָלט געזאָגט:

— לאָז מיך צורו! . . .

— דו האָסט זיך שוין מיט וועמען צוקרינט, צעריסן זיך? — האָט זי גע־פרעגט מיט אומגערולד אין קול.

— דו ווייסט, ווער איך בין? — האָט ער פּלוצלונג אויסגעשריען מיט גאָל אין קול, אפּשטעלנדיק זיך קעגן איר: — איך בין א טאָלקוטשקע־הענד־לער!

— אהא, זיך שוין צעריסן מיט ווע־מען! — האָט זי א טראַכט געטאָן — ווייי איז מיר. וואָס טוט מען מיט אים? — ניין, דו ביזט ניט קיין טאָלקוטשקע־הענדלער, נאָר א סיגאַרן־מאַכער אויסער אַרבעט! — האָט זי נעזאָגט שאַרף און אויפגערעגט.

— אָבער אין דער היים, אין קיעוו

— האָט ער א געשריי געטאָן — אין קיעוו! . . . דאָרט בין איך אויך געווען א טאָלקוטשקע הענדלער?

— איך האָב שוין פאַרגעסן, וואָס דו ביזט אין קיעוו געווען — האָט זי גע־ענטפערט נאָך מער אויפגערעגט — און איך וויל אַז דו זאָלסט אויך פאַרגעסן, ווען ניט, וועסטו אונז אַלעמען משוגע מאַכן! . . .

— אָט, זי הויבט שוין אָן! — האָט ער אַרויסגערעדט, און ער האָט גענומען ווידער גיין איבער'ן צימער הין און צו־ריק — ניטאָ אפילו פאַר וועמען דאָס האַרץ אויסצורעדן . . . נו, גוט, גוט, איך וועל שוין שווייגן! . . . . זאָל מען מיך באַליידיקן, זאָל מען מיר אפילו אין פּנים שפּייען, איך וועל שווייגן! . . . שוין גוט, הא? וועסטו שוין זיין צופרי־דען? — האָט ער א געשריי געטאָן מיט גאָל אין קול.

זי האָט ביטער א שמייכל געטאָן.

— געווים וואָלט איך צופרידן געווען, ווען דו וואָלט געשווייגן. משוגענער וואָס דו ביסט, דו גייסט צו דאָקטאָר עפשטיי־נען ווען איך צוגעבן אַ ליב נעמאַן, זי אָבער אים ניט. די הויפּט זאַך ביי איר אין געווען אַרויסצוצאָפּן פון אים אַזוי פיל געלט וויפיל עס איז נאָר מעגלאַך געווען. האָט זי טאַקע גע־צאַפּט אָן ס'איז געווען פון וואָס צו צאַ־פּען.

אַזוי לאַנג ווי דייוויד האָט אין געווען פריינדיקן אין האָט זיין געליבטער פאַר־שאַפט אַלע מעגלאַכע פאַרגעניגנס, אין זי געווען צופרידן. א ברונעם נעמט זיך דאָך אויס; און ווען זיין פאַרמעגן האָט אָנגעהויבן טאָנען, האָט זי אָנגעפאַנגען צו זוכן פּלעגער ווי אַזוי פּטור צו ווערן פון אים. פאַר דער צייט האָט זי זיך אויך באַקאַנט מיט זיין ברודער דזשאָן, און זי האָט באַשלאָסן אַז פון דזשאָ'ן מער געלט ווי פון דייוי'ן, אָבער ווי אַזוי ווערט מען פּטור פון דייוי'ן.

ליבע געפינט אַלע מאָל א וועג. זי האָט מיט אירע קאָקעטישע שטיקלאַך אַזוי פאַר'כישופ'ט דזשאָנ'ען, אַז ער איז גע־ווען גרייט אויף אַלעמען. ניט אַכטנדיק דאָס ער איז געווען א פאַמיליע מאַן און האָט שוין געהאַט א דערוואַקסענעם זון.

געבליבן איז, אַלזאָ, אַז מען זאָל דייוי'ן אָפּראַמען פון וועג, ווייל ניט דזשאָן, זיין ברודער, און זיין איצטיקע און דער ברו־דער'ס אַמאָליקע געליבטע האָבן געוואָלט סקאַנדאַלן.

און א סקאַנדאַל וואָלט זיכער אַרויס־געקומען, ווייל דייוויד איז ניט געווען פון די מענשן וואָס שווייגן. ווען מען נעמט ביי זיי צו א געליבטע, קעג דאָס אפילו זיין אַן איינגענער ברודער. האָט דזשאָן אָנגעפאַנגען פּלאַנעווען ווי אַזוי אָפּצוראַמען זיין ברודער פון וועג. כדי ער זאָל אים ניט שטערן אין זיין זינדי־קער ליבע מיט זיין ברודערס געליבטע. פאַר אים אַליין איז דאָס אָבער געווען א גאַנץ שווערער "דזשאָב", האָט ער אין זיין פאַרברעכן אַריינגעצויגן זיין דער־וואַקסענעם זון, גלען.

דעם זון האָט ער דערציילט אַז זיין דייוויד פירט זיך ניט אויף אַנשטענדיק, אַז ער האָט פאַרפירט די מיס בישאָפּ און אַז ער בריינגט שאַנדע אויף זייער פאַ־מיליע, און אום צו פאַרמיידן א סקאַנדאַל וואָס וואָלט זיכער זייער גוטן נאָמען באַ־פלעקט, וואָלט געווען א פּלאַן דעם אויס־זיצן אויפגעדעקט א סוד פון א מאַרד וואָס א ברודער איז באַאַנגען קעגן א ברודער צוליב א מיידל

פון א. לאַמוש

ליבע צו א פרוי בריינגט גליק, אָבער אויך בריינגט אומגליק און צרות, ווי מיר וועלן עס זעען פון דער פאָלגנדער פאַסיאָנירונג.

אין א קליין שטעטל אין אינדיאַנא האָט עס פאַסירט. אין איר גרויזאַמקייט אָבער שטייגט די פאַסירונג אַריבער די נרעסטע פאַנטאַזיע פון א שונד ראָ־מאַן.

דייוויד דזשענקינס, א נאַנץ אָנגעזעע־נער בירגער פון שטעטל, האָט געפירט א לינקע ליבע מיט דזשעני בישאָפּ. וואָלט דאָס באַמת געווען אַן אויפריכטיקע ליב־בע, וואָלט דאָס אפשר צו קיין טראַגע־דיע ניט געפירט. אין דאָס אָבער קיין אויפריכטיקע ליבע ניט געווען. דזשענ־קינס האָט טאַקע אפשר מיס בישאָפּ ליב געהאַט, זי אָבער אים ניט. די הויפּט זאַך ביי איר אין געווען אַרויסצוצאָפּן פון אים אַזוי פיל געלט וויפיל עס איז נאָר מעגלאַך געווען. האָט זי טאַקע גע־צאַפּט אָן ס'איז געווען פון וואָס צו צאַ־פּען.

אַזוי לאַנג ווי דייוויד אין געווען פריינדיקן אין האָט זיין געליבטער פאַר־שאַפט אַלע מעגלאַכע פאַרגעניגנס, אין זי געווען צופרידן. א ברונעם נעמט זיך דאָך אויס; און ווען זיין פאַרמעגן האָט אָנגעהויבן טאָנען, האָט זי אָנגעפאַנגען צו זוכן פּלעגער ווי אַזוי פּטור צו ווערן פון אים. פאַר דער צייט האָט זי זיך אויך באַקאַנט מיט זיין ברודער דזשאָן, און זי האָט באַשלאָסן אַז פון דזשאָ'ן מער געלט ווי פון דייוי'ן, אָבער ווי אַזוי ווערט מען פּטור פון דייוי'ן.

ליבע געפינט אַלע מאָל א וועג. זי האָט מיט אירע קאָקעטישע שטיקלאַך אַזוי פאַר'כישופ'ט דזשאָנ'ען, אַז ער איז גע־ווען גרייט אויף אַלעמען. ניט אַכטנדיק דאָס ער איז געווען א פאַמיליע מאַן און האָט שוין געהאַט א דערוואַקסענעם זון.

געבליבן איז, אַלזאָ, אַז מען זאָל דייוי'ן אָפּראַמען פון וועג, ווייל ניט דזשאָן, זיין ברודער, און זיין איצטיקע און דער ברו־דער'ס אַמאָליקע געליבטע האָבן געוואָלט סקאַנדאַלן.

און א סקאַנדאַל וואָלט זיכער אַרויס־געקומען, ווייל דייוויד איז ניט געווען פון די מענשן וואָס שווייגן. ווען מען נעמט ביי זיי צו א געליבטע, קעג דאָס אפילו זיין אַן איינגענער ברודער. האָט דזשאָן אָנגעפאַנגען פּלאַנעווען ווי אַזוי אָפּצוראַמען זיין ברודער פון וועג. כדי ער זאָל אים ניט שטערן אין זיין זינדי־קער ליבע מיט זיין ברודערס געליבטע. פאַר אים אַליין איז דאָס אָבער געווען א גאַנץ שווערער "דזשאָב", האָט ער אין זיין פאַרברעכן אַריינגעצויגן זיין דער־וואַקסענעם זון, גלען.

דעם זון האָט ער דערציילט אַז זיין דייוויד פירט זיך ניט אויף אַנשטענדיק, אַז ער האָט פאַרפירט די מיס בישאָפּ און אַז ער בריינגט שאַנדע אויף זייער פאַ־מיליע, און אום צו פאַרמיידן א סקאַנדאַל וואָס וואָלט זיכער זייער גוטן נאָמען באַ־פלעקט, וואָלט געווען א פּלאַן דעם אויס־זיצן אויפגעדעקט א סוד פון א מאַרד וואָס א ברודער איז באַאַנגען קעגן א ברודער צוליב א מיידל

פון א. לאַמוש

זי וואָרף אַליין אָפּראַמען פון וועג. דער זון האָט זיך געלאָזט איבערריידן.

אין א שיינעם טאָג איז דייוויד פאַר־שוואונדן געוואָרן שפּורלאָס: מיט א מאַ־נאַט שפּעטער האָט מען זיין קערפּער אַנטדעקט אין אַן אָפּגעלייגטער און פאַר־וואָרפענער קאַנאַוע, אינגאַנצן דורכגע־לעכערט פון רעוואָלווער קוילן. די פּאַ־ליציי האָט געזוכט, געגישטערט און האָט קיין שפּור ניט געקענט קעפּינען.

דערווייל האָט דער זון, גלען, וועלכער האָט זיך זייט יענעם טאָג אָנגעפאַנגען צו שאַרן צו דער מיס בישאָפּ, זיך דער־וואוסט, אַז אויך דער טאָטע זיינער איז ניט גלייכגילטיק צו איר. מיס בישאָפּ האָט דעם יונגן גלען'ן פון זיך ניט אָפּ־געשטויסן — זי האָט באַשלאָסן אויסצו־נוצן אַי דעם טאָטן אַז אַי דעם זון. טאָ־טע און זון האָבן אויפגערעגט איינער דעם אַנדערן'ס סוד און מען האָט זיך געגענען אַרומרייסן און אַרומקריגן איבער דער געליבטער.

דערווייל האָבן שכנים אין דער עגגנט אַרום געפונען דייוויד'ס דערשאָסענעם קערפּער, געלאָזט וויסן דער פּאָליציי, אַז מיט א מאַנאַט פריער האָבן זיי באַמערקט אין יענער עגגנט אַן אוטאָמאָביל שפּעט ביינאַכט, און אַז דער אוטאָמאָביל האָט פון זיך אַרויסגעלאָזט משונה'דיקע קו־לות, מסתמא צוליב עפּעס א רייבונג אין אינדזשין אָדער אין אַן אַנדער טייל פון דער מאַשין.

די פּאָליציי האָט זיך אַרויסגעלאָזט איבער די דערטיקע נאַראַדזשעס צו זוכן אַזא מאַשין וואָס לאָזט פון זיך אַרויס מאַרנע קולות, ביז זיי זיינען אָנגעקומען אין דעם נאַראַדזש פון דזשאָן דזשענקינס און האָבן דאָרטן געפונען דייוויד'ס קאַר, וועלכע האָט טאַקע פון זיך אַרויסגעלאָזט מאַרנע קולות ווען מען האָט זי געטרי־בען.

מען האָט גענומען דעם טאָטע און דעם זון, די איינציקע טימער פון דעם נאַראַדזש, אויפ'ן צימבל, ווי קומט די קאַר אַהער אין נאַראַדזש נאָכדעם ווי מען האָט זי געזען אין דער נאַכט ווען דייוויד האָט זיין טוי־טען קערפּער געפונען? און נאָך אַזעלכע פראַגן. האָט דער זון, וואָס איז געווען שטאַרק ברוגז אויפ'ן טאָטן ווען ער טשע־פּעט זיך צו זיין געליבטער, דערציילט דעם נאַנצן אמת.

ווען דזשאָן דזשענקינס האָט זיך דער־וואוסט אַז זיין איינגענער זון האָט אַרויס־געגעבן אַז ער האָט גע'הרג'עט זיין אייג־גענעם ברודער, איז ער באַגאַנען זעלבסט־מאָרד. גלען האָט אָבער אין זיין אויפרע־גונג ניט פאַרשטאַנען וואָס פאַר א צרה ער בריינגט סיי אויף זיך און סיי אויף זיין געליבטער, ווייל ער האָט ביי דער אויספאַרשונג צוגעגעבן, אַז סיי ער און סיי מיס בישאָפּ האָבן זיך אין דעם מאָרד באַטייליגט. איצט זיינען זיי ביידע אַרעם טירט און קיין צרות וועט זיי שוין מער ניט פעלן.

אָט וואָס פאַר א צרות די ליבע צו א פרוי קאָן אַמאָל בריינגען.

— ווארום אזוי שפּעט, ליובאַ? — האָט עטינגבערג געפרעגט.

ליובאַ האָט ניט געענטפערט. זי האָט זיך געפילט ווי אין א חלום. איר פאַ־טער'ס קול האָט אָפּגעהילכט אין אירע אויערן ווי פון ווייטן, ווי פון הינטער א דיקער וואַנט. זי איז אַריין אין פראַנט צימער און זי האָט זיך געגומען מע־כאַניש אויסטאָן.

עטינגבערג און אויטאָ זיינען אַריין נאָך סער.

— ליובאַ, טאַכטערל מיינע, וואָס איז מיט דיר? — האָט צום סוף אַרויס־געמורמלט עטינגבערג.

און דאָ האָט זי אומפערוואַרטעט גע־נומען וויינען און לאַכן, און פּרעסן דעם פּנים אַלץ טיפער און טיפער אין דער סאָפע און ציטערן מיט די פּלייצעס און מיט'ן נאַנצן קערפּער.

אויטאָ איז אַריינגעלאָפן א צעמישטע מיט א גלאָז וואַסער, און מיט ציטערנדי־קע הענט עס געשפּאַרט ליובאַ'ן אין מויל אַריין.

ליובאַ, מיט צעוואָרפענע האָר און טרערנדיקע אויגן, קלאַפּנדיק מיט די צייַן אין דער גלאָז, האָט זי א זופּ געטאָן די וואַסער און זי האָט צוגעמאַכט די אויר גען.

און ווען זי האָט זיך אַביסל באַרואיקט, האָט די צעשראָקענע טאַטע־מאַמע ביי איר געפרעגט:

— וואָס איז דיר, ליובינקע?

— גאַרנישט, דער קאָפּ טוט מיר ווי... לאָזט מיך איבער אַליין, עס וועט פאַר־ביינען . . .

אויטאָ איז אוועק מאַכן פאַר איר דאָס בעט און עטינגבערג האָט גענומען איר אויסטאָן די שיך . . .

קאַפּיטל 16

אין דער זעלבער צייט איז דאָקטאָר עפשטיין געגאַנגען אַהיים איבער אויסט בראַדוויי, און אין זיין נשמה איז פאַר־געקומען א מיש־מאַש . . .

ווי? ווי אַזוי? . . . איז עס מעג־לאַך?

אים האָט זיך ניט געגלויבט, אַז דאָס, אים עס איז פאַרגעקומען צווישן אים און ליובאַ'ן, האָט בעטראָפן אין דער אמת'ן און ניט אין חלום . . . דער קאַל־טער אין בייסנדיקער וויינט, וואָס האָט אים געשמיסן אין פּנים, די ציטערנדיקע שיין פון די עלעקטרישן לאַמפּטערנעס, די פאַרבייפאַרנדע קאַרס מיט זייער פליג־גען, מיט דעם כראַפּען פון די פערד, וועלכע זיינען געלאָפן מיט די קאַרס, דער סקריפּען פון זיינע אייגענע פיס איבער'ן שניי אויפ'ן טראָטואַר און די ווינקנדי־קע שטערנדלאַך אויף דעם ווייטן, בלויען הימל, — דאָס אַלעס האָט אים אָבער איבערצייגט אין דער ווירקלאַכקייט, אַז ער שלאָפט ניט, אַז עס איז ניט קיין חלום . . .

— שוין זשע ליב איך איר טאַקע? און מאַשא'ן? . . . איך האָב דאָך מאַ־שא'ן אויך ליב . . . היינט ערשט האָבן מיר דאָך געפייערט אונזער ביידנס . . .

און דערביי האָט פאַר אים אויפגע־לעבט דאָס געשטאַלט פון זיין פרוי און ווי גליקלאַך זי האָט אויסגעזען אין דעם דאָזיקן אונט . . . אים האָט זיך אויסגעוויזן, אַז ער פילט נאָך איצט אויף זיך איר פאַרליבטן בליק . . . א ביי־זער געפיל אויף זיך האָט זיך דערוועקט אין זיין נשמה און ער האָט מיט בעס געגומען טראַכטן.

— אידיאָט, עזל, דומקאָפּ, וואָס האָס־טו פאַרקאַכט? . . . ניין, ניין, איך האָב גאַרנישט געקיינט, גאָר נישט . . . איך וועל איר מאַרנן אַלעס דערקלערן, אַלעס... עס איז ניט מער ווי א מאַמענטאַלער גע־פיל . . . א מאַמענטאַלער?

פריער? — האָט ער זיך געמוטשעט — גאַרנישט, עס האָט זיך מיר פריער אויך נאָר אויסגעדאַכט! . . . . איך ליב מאַ־שא'ן, נאָר מאַשא'ן . . .

אין דער זעלבער צייט אַבער האָט פאַר אים ליובאַ'ס גשטאַלט אויפגעלעבט, איר ליבלאַכער פּנים מיט די צעשראָקענע אויגן. איר געוויין, און איר אַנטלויפן פון אים, און עס האָט אים א צי געטאָן ביים האַרצן, און די הענט האָבן זיך בייַ אים א חויב געטאָן, אַקוראַט ווי ער וואָלט וועלן אַרומכאַפּן און האַלטן פאַר זיך איר בילד . . .

— דו ליובסט! — האָט אין דער טיפעניש פון זיין נשמה אויסגעשריען א געהייימער קול.

(פאָרטזעצונג — טעמע)

אַספּירין טאַבלעטס וועלן פאַרלייכטערן דעם שמערץ. קיין צווייפל וועגן דעם. אפילו די שמערצן וועלכע האָבן זיך שוין איינגעגעסן טיף אין א מאַנ'ס ביינער. אפילו די סיסטעמאַטישע שמערצן וואָס פרווען לייזן. זיי ניבן זיך אונטער די ראַ־זיקע טאַבלעטס! דער עכטער אַספּיריי ברייננט פילע וויכטיקע נוצן. לייענט די אויסגעפּרובירטע דירעקשאָנס וועלכע גע־פינען זיך אין יעדן פּעקערל פון אַספּיריי טאַבלעטס און לייזט ניט קיין אומזיס־טע שמערצן פון נוראַלגזשיאַ, נוריטיס, רומאַטיזם א. ד. ג. האַלט א באַטל פון די דאָזיקע טאַבלעטס אין הויז: טראָגט מיט זיך די פּאַקעט פּושקעלע אויב איר ליידט פון אומדערוואַרטעטע קאָפּ־שמערצן. אַדער פּלוצלונגע פאַרקילונגען. שנעלע הילף אַן אירגענט וועלכע דערלאַכט ווי־קונגען. אַספּיריי גרייפט ניט אַן די האַרץ. זוכט נאָך בלויז יעדן מאָל דעם נאָמען אַספּיריי אין דאָס וואָרט דזשענאַרן (עכ־טער) וועלכע. זיינען געדרוקט אין רויטן שריפט אויף יעדער באַקס.

TRADE MARK REG.
ASPIRIN

די רדיפות אויף סאָציאַליסטן אין סאָוועט רוסלאַנד

(שלוס פון זייט 2)

געפירט די נייע פּאָליטיק מיט דעם נוי־טיקן כוח און האַרטקייט. מ'האָט פּראָ־קלאַמירט, אַז ס'איז דאָ א קאַלעקטיוו. מ'האָט צענויפגענומען לעגאַנען לע־בעדיקן אינוועניטאַר. אייניקע האָבן זיך געשטעלט מיט נוואַלד קעגן דאָס אָפּגע־מען פון דער לעצטער בחמה. ס'איז דער־גאַנגען ביז געשלעג.

נאָך סטאַלין'ס מאַמר זיינען אַרויס פון קאָלעקטיוו 50-60% פון די קאָלאָ־ניסטן. נאָכדעם, ווי ס'איז דורכגעפאַלן דער ערשטער פּראָוואָ, האָבן די קאָמוניס־טען פאַרגעלייגט שאַפן א נייעם קאָלעק־טיוו אויף פרייוויליקע יסודות. צוואַמען מיט דעם האָט מען פאַרגעלייגט אַלע קאָ־לאָניסטען אָפּגעבן פרייוויליק די "ניט נויטיקע" זאַכן; ווי סאַמאָווארן, צייַרינג אַן א. וו. די סאַמאָווארן האָט מען פאַרקויפט צו דרייַ רובל א שטיק און דאָס געלט איז אַוועק פאַר דעם "אינדוסטרי־אַליזאַציע פאָנד".

דער פּחד און די אומזיכערהייט אין דער נייער פּאָליטיק האָבן גורם געווען, אַז דאָס רוב קאָלאָניסטן זאָלן אַרײַנגיין "פרייוויליק" אין קאָלעקטיוו. נאָר אַכט משפחות זיינען ניט אַריין. זיי רעכענען שאַפן פאַר זיך א קאָלעקטיוו.

דאָס יאָר זיינען פאַראַן אויסזיכטן פאַר א גרויסער גערעטעניש.

7. קאַווקאַז

א) ב א ק ו . יוני, 1930. מיט וואָס פאַר א מיטלען קעמפט מען קעגן דער רעליגיע.

אין אַפּריל, ד. י. האָט די מאַכט פאַר־גאַנדערגעלאָזן די אידישע קהלה. מ'האָט קאָנפיסקירט ביי איר צען טויזנט רובל. אויך דעם אידישן מושב זקנים, וועלכע־עקזיסטירט ביי דער קהלה האָט מען פאַר־מאַכט, די אַלטע לייט וויל מען אַריבער־פירן אין אַן אַלגעמיינעם מושב זקנים ביי דעם "סאַבעז"

ס'איז אינטערעסאַנט דער קאָפּף אַרום דער שול. איינער פון "אַאזיעס" לייט־איטקין, א געוועזענער בונדיסט, און דער אַנפעריער מיט דעם קאָמף. מ'האָט אַנ־געהויבן באַאַרבעטן די געזעלשאַפטלאַכע מיינונג. נוחמאַנ'ס טעאַטראַלע טרופּע האָט געשטעלט די קאַמעדיע: "שא, דער רבי פאַרט". ס'זיינען געקומען ביי דריי הונדערט מענשן. אַלע אָנוועזנדע אין דיי טעאַטער האָט מען פאַרגעלייגט אונטער־שרייבן א פּעטיציע צום באַקו'ער אַרבע־טער ראַט צו פאַרמאַכן די שול. פאַר דעם פאַרשלאָג האָבן געשטימט זעכציק, אָפּגע־נעמען פון זיינע אייגענע פיס איבער'ן שניי אויפ'ן טראָטואַר און די ווינקנדי־קע שטערנדלאַך אויף דעם ווייטן, בלויען הימל, — דאָס אַלעס האָט אים אָבער איבערצייגט אין דער ווירקלאַכקייט, אַז ער שלאָפט ניט, אַז עס איז ניט קיין חלום . . .

— שוין זשע ליב איך איר טאַקע? און מאַשא'ן? . . . איך האָב דאָך מאַ־שא'ן אויך ליב . . . היינט ערשט האָבן מיר דאָך געפייערט אונזער ביידנס . . .

און דערביי האָט פאַר אים אויפגע־לעבט דאָס געשטאַלט פון זיין פרוי און ווי גליקלאַך זי האָט אויסגעזען אין דעם דאָזיקן אונט . . . אים האָט זיך אויסגעוויזן, אַז ער פילט נאָך איצט אויף זיך איר פאַרליבטן בליק . . . א ביי־זער געפיל אויף זיך האָט זיך דערוועקט אין זיין נשמה און ער האָט מיט בעס געגומען טראַכטן.

— אידיאָט, עזל, דומקאָפּ, וואָס האָס־טו פאַרקאַכט? . . . ניין, ניין, איך האָב גאַרנישט געקיינט, גאָר נישט . . . איך וועל איר מאַרנן אַלעס דערקלערן, אַלעס... עס איז ניט מער ווי א מאַמענטאַלער גע־פיל . . . א מאַמענטאַלער?

פריער? — האָט ער זיך געמוטשעט — גאַרנישט, עס האָט זיך מיר פריער איך נאָר אויסגעדאַכט! . . . . איך ליב מאַ־שא'ן, נאָר מאַשא'ן . . .

אין דער זעלבער צייט אַבער האָט פאַר אים ליובאַ'ס גשטאַלט אויפגעלעבט, איר ליבלאַכער פּנים מיט די צעשראָקענע אויגן. איר געוויין, און איר אַנטלויפן פון אים, און עס האָט אים א צי געטאָן ביים האַרצן, און די הענט האָבן זיך בייַ אים א חויב געטאָן, אַקוראַט ווי ער וואָלט וועלן אַרומכאַפּן און האַלטן פאַר זיך איר בילד . . .

— דו ליובסט! — האָט אין דער טיפעניש פון זיין נשמה אויסגעשריען א געהייימער קול.

TRADE MARK REG.
ASPIRIN

ווען טאַטע און זון פאַרליבן זיך אין איין מיידל

פון א. לאַמוש

ליבע צו א פרוי בריינגט גליק, אָבער אויך בריינגט אומגליק און צרות, ווי מיר וועלן עס זעען פון דער פאָלגנדער פאַסיאָנירונג.

— דו האָסט זיך שוין מיט וועמען צוקרינט, צעריסן זיך? — האָט זי גע־פרעגט מיט אומגערולד אין קול.

— דו ווייסט, ווער איך בין? — האָט ער פּלוצלונג אויסגעשריען מיט גאָל אין קול, אָפּשטעלנדיק זיך קעגן איר: — איך בין א טאָלקוטשקע־הענד־לער!

— אהא, זיך שוין צעריסן מיט וועמען! — האָט זי א טראַכט געטאָן — ווייי איז מיר. וואָס טוט מען מיט אים? — ניין, דו ביזט ניט קיין טאָלקוטשקע־הענדלער, נאָר א סיגאַרן־מאַכער אויסער אַרבעט! — האָט זי נעזאָגט שאַרף און אויפגערעגט.

— אָבער אין דער היים, אין קיעוו

— האָט ער א געשריי געטאָן — אין קיעוו! . . . דאָרט בין איך אויך געווען א טאָלקוטשקע הענדלער?

— איך האָב שוין פאַרגעסן, וואָס דו ביזט אין קיעוו געווען — האָט זי גע־ענטפערט נאָך מער אויפגערעגט — און איך וויל אַז דו זאָלסט אויך פאַרגעסן, ווען ניט, וועסטו אונז אַלעמען משוגע מאַכן! . . .

— אָט, זי הויבט שוין אָן! — האָט ער אַרויסגערעדט, און ער האָט גענומען ווידער גיין איבער'ן צימער הין און צו־ריק — ניטאָ אפילו פאַר וועמען דאָס האַרץ אויסצורעדן . . . נו, גוט, גוט, איך וועל שוין שווייגן! . . . . זאָל מען מיך באַליידיקן, זאָל מען מיר אפילו אין פּנים שפּייען, איך וועל שווייגן! . . . שוין גוט, הא? וועסטו שוין זיין צופרי־דען? — האָט ער א געשריי געטאָן מיט גאָל אין קול.

זי האָט ביטער א שמייכל געטאָן.

— געווים וואָלט איך צופרידן געווען, ווען דו וואָלט געשווייגן. משוגענער